

Tornblad (*Ulex*) som Fodervæert.

Af Docent Joh. Lange.

Den til Bælleplanternes Familie henhørende *Ulex europæus* (opret Tornblad) er en 1—1½ Alen høi Busk med udstaaende Grene, som tilligemed de naaleformede, immergrønne Blade ende i en stikkende Torn. Den blomstrer i Mai—Juni med gule Kroner, som ere lidet længere end det haarede Bæger; Bællerne, som modnes i August, ere ligeledes uldhaarede og indsluttede i Bægeret.

Den har sin største Udbredelse i det vestlige Europa: England, Belgien, men især i Kyststrækningerne langs den biscayiske Bugt. I Vestfrankrig er den navnlig fremherskende i de store Hedestråkninger (landes) mellem Bordeaux og Bayonne, hvor den tilligemed en anden Art (*U. nanus*) udgjør den væsentligste Bestanddeel af Vegetationen, og i Nordspanien er den almindelig udbredt fra den franske Grændse indtil Cap Finisterre og gaaer fra Kystbæltet, hvor den især er udbredt, temmelig høit op paa Bjergene. I Tydskland er den sjeldnere og forekommer saagodtsom kun i den vestlige Deel; heller ikke i Danmark er den almindelig; den findes vel hist og her i alle de danske Provindser, men sædvanligt kun i ringe Mængde og paa de fleste Steder synes den oprindelig at have været indført. Den vorer fornemmelig paa ufrugtbar og udyrket Jord, i Sand- og Hedestråkninger samt paa de kun med yderst sparsomt Muld bedækkede Granitklipper.

Den har ofte været anvendt som Høgn, hvortil den paa Grund af sine tætsiddende Torne vel egner sig, dog er den mindre brugbar dertil hos os, hvor den ikke opnaaer hverken den Høide eller Tæthed, som i det sydligere Europa. I Spanien er den et af de vigtigste Brændematerialer: i et Land nemlig, hvor Torv saagodtsom ikke findes og hvor Stov i mange Egne er en Sjældenhed, ere Beboerne henviste til de Busfværter, der vore vildt paa Heberne og Biergsstrænerne. I mange Egne leverer denne tilligemed nogle andre Busse omtrent alt Brændsel, hvilket med Lethed indsamles, da den sædvanligviis vorer i stor Mængde samlet ligesom vor Hedelyng.

Saa vel i England som i Frankrig har den tillige allerede i længere Tid været anvendt som Heste- og Dvægfoder, men det synes som om denne Anvendelse er i betydeligt Tiltagende ifølge forskjellige Beretninger i engelske landoekonomiske Tidsskrifter.

Den Deel af Planten, som anvendes til Foder, er de enaarige Stub (unge Grenene), thi i det andet Aar antage Grenene en træagtig Bestaendighed og ere da for haarde til at kunne være noget godt Foder; Grenene maae efter de foreliggende Beretninger affjæres efterhaanden som man vil fodre med dem, da de tabe i Kraft og ædes mindre gjerne naar de opbevares i tørret Tilstand (det anbefales navnlig at indsamle dagligt hvad man i Løbet af Døgnet vil bruge). Det er især om Vinteren at Anvendelsen deraf kan stee, idet Planten først begynder at skyde unge Grenene efterat Bællerne ere modne, og naar Planten har begyndt at gaae i Blomster, er den mindre tjenlig, altsaa finder Fodringsen Sted omtrent fra October—November til Begyndelsen af Mai. Paa Grund af dens torneede Blade kan den ikke gives Kreaturerne i heel Tilstand, men maa tilberedes, og det er nu Tilberedelsesmaaden der har forarsaget de største Vanskeligheder ved Brugen af Planten. Nogle Landmænd anbefale at skjære den i en Haffelsmaskine i Stykker af omtrent $\frac{1}{2}$ Tommes Længde, men de Fleste ere enige om, at den ikke ædes saa gjerne paa denne Maade, men at den bør end hocr-

ligere findeles, hvortil forskjellige Midler have været anbefalede. I de foreliggende Beretninger omtales en særligt til det samme Siemed forfærdiget Maskine (af Richmond & Chandler, Liverpool), som dog ikke beskrives næriere. Den Fremgangsmaade, som er anbefalet af flere Landmænd, bestaaer simpelt i at knuse den med Røllestene, og en Landmand, som i længere Tid med Fordeel har anvendt Planten, har fundet følgende Tilberedelsesmaade hensigtsvarende: først sønderstjæres den ved Hjælp af en sædvanlig Haffelsemaskine, det derved frembragte Produkt blandes med Roer eller Runkelroer ($\frac{2}{3}$ af Tornblad imod $\frac{1}{3}$ Roer) og males nu ved 2 Røllestene, hvoraf den ene er glat, den anden furet. Det herved tilveiebragte Blandingsfoder roses i høi Grad, idet det baade er særdeles billigt og tillige yndet af alt Dvæg, som trives særdeles vel derefter. Navnlige fremhæves det i flere af Beretningerne, at Kvernes Mælkerigdom forøges derefter og at Mælken tillige er af særdeles god Dvalitet.

De Fordele, som altsaa vilde være forbundne med Anvendelsen af denne Plante som Fodervært, ere, ifølge de Meddelelser som foreligge, deels at den leverer en sund og god Næring for alle Kreaturer, dernæst, at dens Anvendelse finder Sted om Vinteren, altsaa paa en Tid da man ikke altid har let Afgang til frist Foder, og endelig Billigheden ved dens Tilveiebringelse, idet den deels som flere Aar vedvarende Buxtvært ikke gjør Forbring paa mange Arbeidsomkostninger, deels tager tiltakke med en mager Jordbund og endog i de Lande, hvor den hidtil er bleven anvendt, vorer vildt i stor Mængde.

Spørge vi nu om dens Brugbarhed hos os, da vil dette væsentligt beroe paa dens Forhold til Klimaet. Det er ovenfor viist, at den allerede findes flere Steder heri Landet, og det er altsaa godtgjort, at den taaler Klimaet, men det er dermed ikke afgjort, om den vilde udholde en succesiv Afstjæring af dens Grene igjennem en lang og stræng Vinter. Dette burde altsaa forsøges. Skulde den findes egnet til Dyrkning, maatte dette rimeligst finde Sted i de magre og ufrugtbare

Egne af Landet, især paa Halvøen, hvor den ogsaa kunde blive af fortrinlig Bigtighed, idet den, som ovenfor anført, trives vel i let, sandig Jordbund, men derimod ikke i stærkt leret eller kalkholdig Jord.

Det maa altsaa synes ønskeligt, om der kunde blive anstillet Forsøg med den omhandlede Plantes Dyrkning her i Landet, hvilket især maatte ønskes udført i Halvøens Hedeegne eller i Sandstrækningerne paa Derne (s. Ex. imellem Aøsens og Middelfart, hvor den allerede voxer paa flere Steder).
